

3. táblázat: Az idegen nyelvtanulás jellemzői képzési formák szerint (a válaszadók százalékában)

Jellemzők	Képzési forma				Összesen
	szervezetváltó gimnázium	hagyományos gimnázium	szakközép- iskola	szakmunkás- képző	
Milyen nyelvet tanult					
angol	95,9	91,8	65,8	39,2	71,5
német	66,0	74,3	52,4	62,1	60,7
francia	18,8	13,6	5,3	1,6	8,2
Átlagos heti iskolai óraszám	7,86	6,83	4,84	4,41	5,55
Járt-e különóra					
nem	34,7	35,9	66,3	86,7	58,8
iskolán belül	6,8	6,8	4,2	2,8	4,8
iskolán kívül	58,4	57,3	29,5	10,5	36,3
Nyelvizsgát tett	65,7	51,3	13,6	3,4	26,0
Folyamatos beszédképesség	79,7	63,6	29,4	8,7	40,9
N	197	560	1 095	306	2 158

Forrás: Végzős tanulók, 2003.

Felismerve az idegen nyelvtanítás alacsony hatékonyságát 2004 őszétől kezdve az oktatási kormányzat jelentős költségvetési többlettámogatást (az alap normatíva kétszeresét) fordít arra, hogy ún. nyelvi előkészítő évfolyamokon részesüljenek intenzív idegen nyelvi képzésben a középiskolások. Mivel a program elindítására csak érettségit adó középfokú iskolák jelentkezhetnek, a leginkább hátrányos helyzetű szakmunkástanulók nyilvánvalóan ebből a támogatásból is kimaradnak, és miután a programra jelentkező iskolák mindössze egy ilyen osztályt indíthatnak, kizárólag az iskolák belátásán múlik, hogy a jelentkezők közül hogyan válogatnak: a tehetsős szülőknek spórolják meg a különórák költségeit, vagy a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására használják fel ezt az új szolgáltatást.

Liskó Ilona

Európai Unióval kapcsolatos attitűdök a regionális kötődés tükrében

A tanulmány a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Tanszékén zajló, Dr. Kozma Tamás vezette Regionális Egyetem kutatás egyik empirikus felmérésének elemzésével foglalkozik. Az elemzés középpontjában a 2003 tavaszán megkérdezett felsőfokú szakképzésben részt vevő diákok Európai Unióval kapcsolatos attitűdjei állnak. A dolgozat azt vizsgálja, hogy ezekre a vélekedésekre milyen mértékben gyakorol hatást a kérdezettek régióhoz, térséghez való kötődése, lokális identitása.

A regionális kötődésről¹

A hazai regionális viszonyok ismeretében elmondható, hogy a vizsgált régió, Észak-Alföld, Észak-Magyarország és Dél-Dunántúl mellett az átlagtól lemaradó, problémákkal küszködő terület,² ami elsősorban a gazdaság és a foglalkoztatás területén mutatkozik meg. Hazánk gazdasági térképén a rendszerváltozást követően egyre élesebben kivehetők az egyharmadnyi viszonylag fejlett és kétharmadnyi fejletlen területek közti határok, mely határok durván egybeesnek az egykori Török Hódoltság hazánkban húzódó határaival.³

A régióban tapasztalt problémák egyik megoldásaként merült fel az oktatás és szakképzés alkalmazkodása a munkaerőpiaci igényekhez. Ezekről az érettségi utáni képzésekről általánosságban elmondható, hogy elsősorban a helyi igények kielégítésére hivatottak, tehát főként az adott település vonzáskörzetében nyújtan(án)ak segítséget az elhelyezkedéshez. Azonban a jelenlegi migrációs trendek (az ország szegényebb, keleti területei felől a gazdagabb, nyugati részei irányába) alapján megállapítható, hogy a felsőfokú szakképzés fejlődése nem jelent megoldást az elvándorlás ellen.

A probléma másik megoldási alternatívája véleményem szerint a regionális vagy lokális kötődés erősítése lehetne, amelyhez az érzelmi viszonyuláson túl bizonyos régióval, térséggel szemben támasztott elvárások is hozzátartoznak.

A felmérésből kiderül, hogy a térségben élő diákok számára a közös tradícióknál fontosabbak a terület nyújtotta lehetőségek, melyek fejlesztésével lokális kötődésük is erősödne. Ezeknek az elvárásoknak az imént felvázolt rugalmasabb szakképzés csak egy részét képezi. A kötődés további fontos komponensei az infrastrukturális fejlettség, az érdekérvényesítő képesség és bizonyos kulturális szolgáltatások megléte (*1. táblázat*).

1. táblázat: A kérdezettek elvárásai saját térségükkel szemben (% , N=618)

	Tíz-es skálán legalább 7-esre értékelték
Fontosak a közös tradíciók	40,2
Fontos a területen élők közös érdekérvényesítése	53,3
Fontos a lakóhely könnyű megközelíthetősége	86,5
Fontos a lakóhelyen elérhető művelődési, szórakozási lehetőség	75,5

Mivel ezek a lehetőségek az észak-alföldi régió térségeiben csak korlátozottan állnak rendelkezésre, érthető, ha a megkérdezettek közül sokan tervezik elhagyni régiójukat (*1. ábra*).

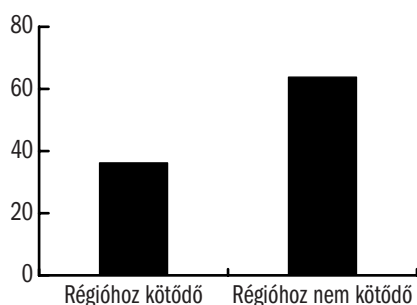
Az adatelemzés során a vizsgált minta dichotóm módon kettéválik: egy kisebb része, körülbelül harmada a jövőben továbbra is abban a régióban szeretne élni, ahol lakik vagy tanul, míg körülbelül a minta kétharmada vagy a régió kívül (általában Budapesten, a Dunántúlon vagy külföldön) képzelel el távolabbi jövőjét, vagy pedig a lakhely kérdését egyáltalán nem tartja releváns tényezőnek a jövője szempontjából. A kapott eredmények alapján a mintában két alcsoportot különböztet meg: az egyik csoportot régióhoz kötődőnek, a másikat régióhoz nem kötődőnek nevezem.

1 Az elemzés során a lokális kötődést a regionális kötődés egyik alfogalmaként kezeltem, és akkor fogom használni, ha valóban a térséget illető kérdéssről van szó. Azonban van olyan változó (tervezett lakóhely 10 év múlva), amelynek elemzése során a cellánkénti megfelelő elemszám elérésének érdekében a lokális kötődést a regionális kötődéssel összevontam és azt tágabb értelemben használom.

2 Halmos Csaba (2000) Munkaerőpiac és regionalitás, I–II. *Humánpolitikai Szemle*, No. 3, 4.

3 Cséfalvay Zoltán (1993) Felharmadolt ország. Magyarország regionális átrendeződése, 1989–1992. *Valóság*, No. 7.

1. ábra: Hol szeretne élni 10 év múlva? (N=618)

Európai Unióval kapcsolatos attitűdök fontossága

A 2004. május 1-jei csatlakozás előtt fontos az Európai Unióhoz való viszonyulás ismerete. Számos uniós tagállamban tapasztalható érdektelenség vagy pesszimizmus az Unióval szemben, ami a közvélemény-kutatások kérdéseire adott válaszok mellett az európai parlamenti választások alacsony részvételi arányán is tükröződik: ahol nem tették kötelezővé a részvételt, előfordult, hogy a lakosságnak mindössze harmada ment el szavazni (1994-ben Hollandia, Egyesült Királyság, Írország és Portugália esetében).⁴

Az euroskepticizmus elkerülése érdekében fontos a lakosság tájékoztatása a közösség működéséről és a regionális pályázati lehetőségekről. Az EU fejlesztésekre szánt keretere általában regionális (NUTS II.) szinten lehet pályázni, ami szintén növelheti a regionális kohéziót. Emellett megfigyelhető, hogy a közösség az elmúlt évtizedekben a nemzeti identitás helyett a regionális identitást kívánja erősíteni, amely mérsékelheti az egyenlőtlen irányú migrációt.

Magyarországon számos közvélemény-kutatás készült a lakosság Európai Unióval kapcsolatos attitűdjeivel kapcsolatban. A SZONDA IPSOS 2002. októberében végzett felmérése alapján⁵ a magyar lakosság 62 százaléka az előnyöket és hátrányokat egybevetve úgy véli, hogy az ország számára a csatlakozás inkább előnyökkel jár. A hátrányokat valószínűsítők aránya 17 százalék, míg a bizonytalanok aránya 20 százalék körül mozog. Ezzel szemben a csatlakozás hatásait szűkebb környezetükre vonatkoztatva a lakosság kisebb aránya optimista és magasabb a bizonytalanok aránya is.

A TÁRKI 2003. márciusában végzett felmérése⁶ hasonló képet mutat: a vizsgálat eredményei alapján a lakosság 60 százaléka optimistán, 18 százalék pedig pesszimistán nyilatkozott Magyarország Európai Unió csatlakozásáról. A bizonytalanok aránya 17 százalék volt.

Regionális kötődés és uniós attitűdök

Hipotézisek

A már lefolytatott vizsgálatok és a regionális kötődéssel kapcsolatban vázolt gyakorisági eloszlások alapján a következő hipotézisek fogalmazódtak meg az Európai Unió csatlakozás iránti attitűdökkel kapcsolatban:

⁴ Kende Tamás (ed) (2000) *Európai közjog és politika*. Budapest, Osiris Kiadó.

⁵ A vizsgálat a Külügyminisztérium megbízásából készült 1000 fős országosan reprezentatív mintával. Forrás: www.kum.hu/siwwwwa/file/euofokt1.pdf

⁶ A vizsgálat során 1000 főt kérdeztek meg 100 településen. Forrás: www.tarki.hu/integracio

A régióhoz nem kötődők nincsenek megelégedve tágabb lakóhelyük által nyújtott szolgáltatásokkal és lehetőségekkel, és ezen szerintük nagy valószínűséggel az EU-csatlakozás sem fog változtatni: tehát saját térségük szempontjából negatívabban viszonyulnak az uniós csatlakozáshoz, mint a kötődők.

A csatlakozás általános, nem térségspecifikus hatásait tekintve, a nem kötődők optimistábbak, ezért kívánják boldogulásukat máshol keresni.

Az első két hipotézissel összhangban feltételezhető, hogy a kötődők tudatában vannak térségük hátrányos helyzetének, de reménykednek abban, hogy az uniós csatlakozás térségükre nézve pozitív irányú változásokat hoz. A csatlakozás általános hatásait tekintve viszont kevésbé optimisták, mint a nem kötődők.

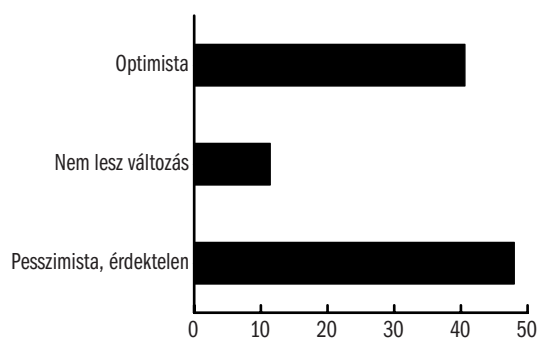
Végül azt feltételeztem, hogy a fiúk regionális kötődése gyengébb a lányokénál, ezért a második hipotézisnek megfelelően optimistábbak az EU-csatlakozás általános hatásait illetően.

Változók közötti összefüggések elemzése

A felmérésben a kérdezettek csaknem fele pesszimista vagy érdektelen Magyarország uniós csatlakozásával kapcsolatban. Mindössze kétötödük tekint optimistán a jövőbe, további egytizedük pedig nem számít változásra (2. ábra).

A pesszimisták és érdektelenek csoportját azért kezelem együtt, mert véleményem szerint az érdektelenég ebben az esetben negatív viszonyulást jelent. Ha valaki érdektelen az Európai Unió és annak saját életére gyakorolt hatása iránt, akkor nem informálódik a kínálókozó lehetőségekről, melyek ismerete híján nem tudja kihasználni a csatlakozás potenciálisan pozitív hatásait.

2. ábra: Európai Unió csatlakozás hatásával kapcsolatos attitűdök (N=618)

Az adatok alapján elmondható, hogy az uniós csatlakozáshoz történő általános viszonyulás és a regionális kötődés között kapcsolat áll fenn. A régióhoz nem kötődők körében hasonló arányban képviseltetik magukat az optimisták és a pesszimisták vagy érdektelenek (43,2 ill. 46,6 százalék), míg az erős regionális kötődéssel rendelkezők körében szignifikánsan magasabb a pesszimisták vagy érdektelenek aránya a pozitív elvárásokat táplálókénál (51,6 százalék a 34,6 százalékkal szemben) (3. ábra).

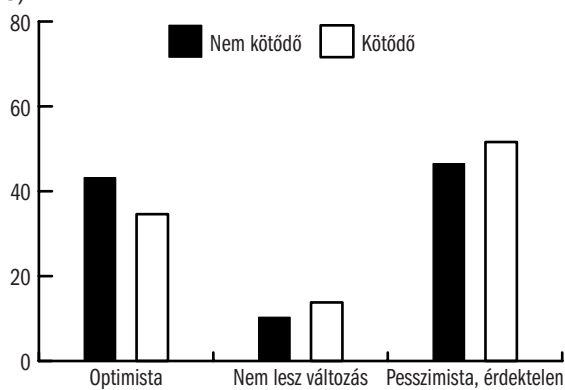
Az Európai Unió csatlakozás térségspecifikus attitűdjét tekintve megfigyelhető az a tendencia, hogy a hipotézissel összhangban a régióhoz kötődők térségük lehetőségeit kevésbé látják pesszimistábban az elvagyódóknál (14 ill. 17,2 százalék), de az eltérés nem szignifikáns. (2. táblázat)

2. táblázat: Regionális identitás és a térségre vonatkozó uniós attitűdök közötti kapcsolat (% , N=618)

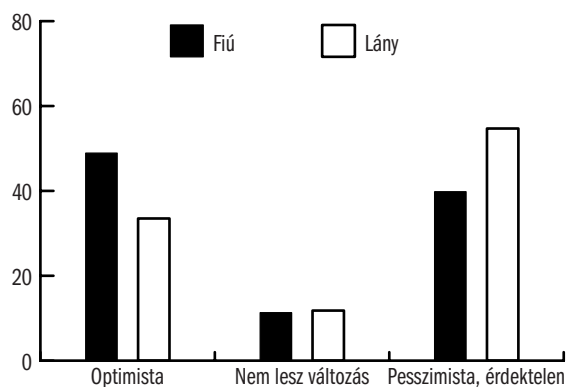
	Nem kötődő	Kötődő
Romlik a térség helyzete	17,2	14,0
Javul a térség helyzete	55,0	57,1
Nem vár változást / nem tudja	27,8	28,9
Összesen	100,0	100,0

A csatlakozás iránti attitűdöket nemek szerint tekintve elmondható, hogy a megkérdezettek közül a fiúk szignifikánsan optimistábbak a lányoknál: a fiúk csaknem fele pozitívan viszonyul a csatlakozáshoz, míg a lányok majdnem 55 százaléka pesszimista vagy érdektelen attitűdöket táplál az uniós csatlakozás iránt. (4. ábra). Hasonló összefüggés áll fenn a nemek tekintetében a térségspecifikus kérdést illetően és saját életére vonatkozóan is.

3. ábra: Az EU-csatlakozáshoz fűzött remények és a regionális kötődés közötti összefüggés (N=618)

4. ábra: Az EU-csatlakozás általános hatásainak megítélése nemenként (N=618)

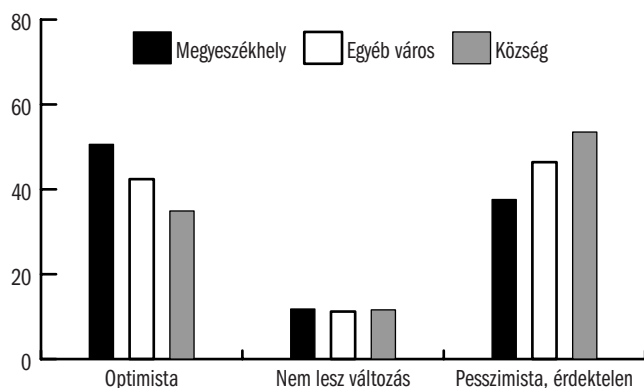

A kérdés az, hogy lehet-e ezt az összefüggést a két nem eltérő regionális kötődéséhez kapcsolni? Az elemzés során azonban világossá vált, hogy a regionális kötődés e tekintetben nem mutat szignifikáns eltérést. Az elemzésbe bevontam a lakóhely változót is, amely a problé-

ma esetében egy lehetséges magyarázattal szolgált: a mintában a községben élő lányok és a megyeszékhelyen élő fiúk felülreprezentáltak.

A további elemzésekből kiderül, hogy a községben élők negatívabb attitűdöket vallanak az uniós csatlakozás hatásairól: míg a megyeszékhelyen élő fiatalok több mint fele optimista, ez csak a községben élők harmadáról mondható el. Ennek megfelelően a negatívan viszonyulók között nagyobb arányban képviseltetik magukat a községben élők, mint a megyeszékhelyen lakók. (53,5 százalék a 37,6 százalékkal szemben) (5. ábra).

5. ábra: EU-csatlakozással kapcsolatos attitűdök és a kérdezett lakóhelye közötti összefüggés (N=618)

Felmerül a kérdés, hogy a településtípus differenciáló hatása mögött milyen változó befolyása áll, mivel sem az anya, sem az apa iskolai végzettsége, sem a kérdezett továbbtanulási tervei nem mutatnak összefüggést a fiatalok Európai Unió csatlakozás hatásaihoz kapcsolódó attitűdjeivel. Ezt a kérdést a felmérés adatai alapján nem lehet megválaszolni, ezért a téma további kutatást igényel.

A hipotézisek fenntarthatóságának ellenőrzése

A felmérés eredményeinek elemzése alapján az első hipotézis, mely szerint a régióhoz nem kötődők saját térségük szempontjából negatívabban viszonyulnak az uniós csatlakozáshoz, nem igazolható.

A második hipotézis a kapott adatok alapján érvényesnek tekinthető: tehát a csatlakozás általános, nem térségspecifikus hatásait tekintve a nem kötődők optimistábbak.

A harmadik hipotézis első része csak tendenciaként fogalmazható meg, érvényessége nem igazolható. Érvényes viszont a hipotézis második fele, mely szerint a kötődők a csatlakozás általános hatásait tekintve kevésbé optimisták.

A nemenkénti eltérő regionális kötődésből kiinduló negyedik hipotézis előfeltevése helytelennek bizonyult, ennek ellenére nemenként eltérőek a felmérésben a csatlakozáshoz kapcsolódó attitűdök. Ennek hátterében azonban a lányok községekben való felülreprezentáltsága áll, tehát a nemenkénti attitűdinális eltérést valójában a lakóhely településtípusa okozza. A hipotézis ezért elvetendő.

Következtetések

Az adatelemzés alapján az alábbi következtetések vonhatóak le:

A régióhoz nem kötődők optimistábbak az uniós csatlakozás általános hatásait illetően a kötődőknél.

A megkérdezett fiúk pozitívabb attitűdöket vallanak az uniós csatlakozásról, mint a lányok, de ez nem kapcsolódik a két nem esetlegesen eltérő regionális kötődéséhez, hanem a két nem településtípus szerinti eltérő reprezentáltságából adódik.

A kérdezettek annál kedvezőbben ítélik meg az Európai Unió csatlakozás várható következményeit, minél nagyobb a település mérete, ahol élnek: a legoptimistábbak a megyeszékhelyen élők, a legpesszimistábbak a községekben lakók.

Fináncz Judit

Egy távoktatási nyelvi kurzus tapasztalatai

A nyelvoktatás távoktatási alkalmazásának ötlete véletlenszerűen született, amikor a Nyíregyházi Főiskola és az EDEN¹ 2001 szeptemberében pályázatot írt ki a főiskola oktatói körében a távoktatás iránt érdeklődő oktatók számára. A pályázatok célja távoktató kurzusok fejlesztése volt. A kurzusok ill. tananyagok megírását és e-learning formára alakítását azonban egy távoktatási tananyag fejlesztői tréning előzte meg. A tréning az elméleti alapok megadása után gyakorlatorientáltsága révén hasznos tapasztalatokkal szolgált a kezdő tutorok számára. Mivel maga a képzés is távoktatásos formában szerveződött meg, az oktatók maguk is érezhették ennek a képzési formának az előnyeit és hátrányait egyaránt, elsősorban tanuló szempontból. Az oktatói oldalt pedig a kurzus során kötelezően teljesítendő feladat, egy teljes távoktatási tananyag előállításának során ismerhették meg.

A távoktatási tananyagok nyomtatott és elektronikus formában 2002. májusában készültek el, amiket a készítő szakemberekből és informatikusokból álló team alakított át e-learning formára. A kész verziók 2002. nyarán már hozzáférhetőek voltak az interneten az illetékesek számára. Így a 2002-es tanév első szemeszterében különböző tanszékeken oktatott 12 tárgyból kapták meg a lehetőséget a hallgatók, hogy a félév során teljesítendő kurzusaikat távoktatásos (e-learning) formában hallgassák. Ez a lehetőség a Nyíregyházi Főiskola minden hallgatója számára nyitott, költségmentes és szabadon választható volt.

Angol ill. német nyelvből egy-egy nyelvvizsgára felkészítő csoport indult összesen 58 fővel. A szemeszter során hat tanegységet kellett a hallgatóknak teljesíteniük, minden tanegység kötelező ellenőrző feladattal zárult. Az állandó internetes kapcsolaton túl a hallgatók három csoportos konzultációs lehetőséget kaptak. Szükség esetén ezt egyéni konzultációkkal is kiegészíthették, ezzel a lehetőséggel azonban csak kevesen éltek. A szemeszter végén egy zárthelyi dolgozattal mértük fel a tudásszintet, majd összevetettük egy kontrollcsoport (62 fő) eredményeivel.

Munkadefiníció: e-nyelvoktatás

A vizsgálat során nem a távoktatás általában használatos fogalmi definícióit vettük alapul,² hiszen egy jó távoktatási nyelvi kurzus, amely ma már nagymértékben él(het) a számítógép alapú oktatás (computer based education) nyújtotta olyan lehetőségekkel, mint a multimédiás eszközök használata vagy az interaktivitás, nem lehet meg a web-alapú oktatás nélkül,

¹ European Distance Education Network

² A. R. Trindale (1993) Basics of distance education. European Distance Education Network p. 65.